EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 4.6.2025.
COM(2025) 612 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

kojom se Portugalu dopušta odstupanje od maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće na temelju Uredbe (EU) 2024/1263
(Aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju)

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

kojom se Portugalu dopušta odstupanje od maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće na temelju Uredbe (EU) 2024/1263 (Aktivacija nacionalne klauzule o odstupanju)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263, a posebno njezin članak 26.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru[1], izmijenjena Uredba (EZ) br. 1467/97 o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita[2] i izmijenjena Direktiva Vijeća 2011/85/EU o zahtjevima za proračunske okvire država članica[3] glavni su elementi reformiranog okvira gospodarskog upravljanja EU-a. Održivost javnog duga te održiv i uključiv rast ciljevi su okvira koji će se ostvariti reformama i ulaganjima. Okvir je usmjeren na srednjoročno razdoblje te potiče odgovornost na nacionalnoj razini, zajedno s djelotvornijom i koherentnijom provedbom propisa.

(2) Maksimalne stope rasta neto rashoda kako su utvrđene u Preporuci Vijeća u skladu s člankom 17. stavkom 1. ili člankom 19. Uredbe (EU) 2024/1263 jedine su operativne reference za godišnji fiskalni nadzor svake države članice i okosnica su novog okvira gospodarskog upravljanja. Maksimalnim stopama rasta neto rashoda kako su utvrđene u toj preporuci Vijeća uvodi se proračunsko ograničenje tijekom četiri ili pet godina, koje se temelji na razdoblju prilagodbe od četiri godine koje se može dodatno produljiti za najviše tri godine, ako do produljenja dođe.

(3) Okvir pruža fleksibilnost u primjeni pravila u slučaju iznimnih okolnosti koje su izvan kontrole država članica koje imaju goleme posljedice na javne financije, u skladu s člankom 26. Uredbe (EU) 2024/1263. U tom slučaju, na zahtjev države članice i na preporuku Komisije utemeljenu na njezinoj analizi Vijeće može, u roku od četiri tjedna od preporuke Komisije, donijeti preporuku kojom se državi članici dopušta odstupanje od njezinih maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće ako (i) iznimne okolnosti koje su izvan kontrole te države članice (ii) ostave goleme

---

1 Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 (SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1467/97 od 7. srpnja 1997. o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L, 209, 2.8.1997., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/2024-04-30).

3 Direktiva Vijeća 2011/85/EU od 8. studenog 2011. o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L, 306, 23.11.2011., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/2024-04-30).

posljedice na njezine javne financije i (iii) pod uvjetom da se takvim odstupanjem ne ugrozi fiskalna održivost u srednjoročnom razdoblju. Vijeće određuje rok za takvo odstupanje.

(4) Šefovi država ili vlada, koji su se sastali u Versaillesu 10. i 11. ožujka 2022., obvezali su se jačati europske obrambene sposobnosti u kontekstu vojne agresije Rusije na Ukrajinu. Ti su ciljevi ponovljeni u Strateškom kompasu za sigurnost i obranu. U svojim Zaključcima o europskoj obrani od 6. ožujka 2025. Europsko vijeće pozdravilo je namjeru Komisije da preporuči koordiniranu aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju na temelju Pakta o stabilnosti i rastu kao hitnu mjeru.

(5) Komisija je u Komunikaciji od 19. ožujka 2025.[4] pozvala sve države članice da koordinirano iskoriste fleksibilnost koju pruža nacionalna klauzula o odstupanju kako bi se povećao učinak na obrambene sposobnosti EU-a. Cilj je te fleksibilnosti trajno olakšati prelazak na više razine potrošnje za obranu. U toj se komunikaciji navodi da bi se aktivacijom nacionalne klauzule o odstupanju državama članicama omogućilo da odstupe od maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće pri potvrđivanju srednjoročnih fiskalno-strukturnih planova ili pri utvrđivanju korektivnog kretanja u okviru postupka u slučaju prekomjernog deficita, ako je to odstupanje opravdano povećanjem potrošnje za obranu u odnosu na referentnu godinu, i ako godišnje prekoračenje do kraja 2028. ne bude veće od 1,5 % BDP-a. Povećanja iznad tog iznosa bila bi podložna uobičajenim ocjenama usklađenosti. Taj je maksimum neophodan kako se ne bi ugrozila fiskalna održivost, a da se svim državama članicama omogući iskorištavanje fleksibilnosti pri prelasku na višu razinu rashoda za obranu. Točni iznosi utvrdit će se nakon što podaci o realizaciji budu dostupni kako bi se osiguralo da se dodatna fleksibilnost koristi samo u predviđenu svrhu.

(6) Preporukom Vijeća od 21. siječnja 2025.[5] potvrđeno je kretanje neto rashoda Portugala.

(7) Portugal je 30. travnja 2025. Vijeću i Komisiji podnio zahtjev za aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju.

(8) Portugal je u svojem je zahtjevu naveo, da su u kontekstu povećanih geopolitičkih napetosti, kontinuirani agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i prijetnja koju taj rat predstavlja europskoj sigurnosti egzistencijalni problem za Uniju zbog kojeg je potrebno znatno povećati potrošnju za obranu. Ta je situacija iznimna okolnost izvan kontrole svake države članice.

(9) Portugal je u svojem zahtjevu naveo podatke o ukupnim rashodima za obranu (tablica 1). Uz to, Portugal namjerava u narednim godinama postupno povećavati potrošnju za obranu do 1,3 % BDP-a u 2028. Stoga povećanje rashoda za obranu ima goleme posljedice na javne financije Portugala.

Tablica 1: Ukupna potrošnja za obranu u Portugalu

[4] Komunikacija Komisije (C (2025) 2000 final) od 19. ožujka 2025.

[5] Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Portugala (SL C, C/2025/641, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/641/oj).

	2021. a	2022. a	2023. a	2024. b	2025. b
Ukupni rashodi opće države za obranu (% BDP-a)	0,8	0,8	0,8	0,9	1,1

Izvor: a: Eurostat; b: Informacije koje je Vijeću i Komisiji dostavio Portugal.

(10) Portugal predviđa da će povećanje ukupnih rashoda za obranu kao udio BDP-a od 2021. do 2025. iznositi oko 0,3 postotna boda i stoga doprinijeti pogoršanju državnog salda i povećanju državnog duga.

(11) Ako se ostali uvjeti ne promijene, povećanje rashoda u razdoblju obuhvaćenom nacionalnom klauzulom o odstupanju uzrokovat će veći državni dug i deficit do kraja tog razdoblja. Okvirne projekcije Komisije uz pretpostavku, do 2028., linearnog raspoređivanja ukupnog povećanja državnih rashoda koje je dopušteno ovom Preporukom upućuju da bi 2028. udio deficita u BDP-u iznosio 1,2 postotna boda više, a udio duga u BDP-u 2,1 postotni bod više nego da su se neto rashodi povećali u skladu s kretanjem utvrđenim u Preporuci Vijeća C/2025/641. Zbog toga bi vjerojatno bila potrebna dodatna fiskalna prilagodba nakon razdoblja aktivacije nacionalne klauzule o odstupanju kako bi se ispunili zahtjevi fiskalnog okvira, među ostalim da se osigura da se udio duga uvjerljivo smanjuje ili se nastavlja uvjerljivo smanjivati, odnosno da se zadržava na razboritim razinama ispod 60 % BDP-a u srednjoročnom razdoblju i da je deficit smanjen na razinu ispod 3 % BDP-a i zadržava se ispod te referentne vrijednosti u srednjoročnom razdoblju. Portugal uviđa da bi u budućnosti zbog strukturno većih rashoda za obranu u srednjoročnom razdoblju mogle biti potrebne politike za očuvanje fiskalne održivosti i usklađenosti s fiskalnim pravilima.

(12) Podatke o rashodima opće države za obranu prikupljaju i objavljuju nacionalna statistička tijela i Eurostat u skladu s Međunarodnom klasifikacijom funkcija države (COFOG)[6] u okviru Europskog sustava nacionalnih računa (ESA2010)[7]. Ti su podaci prikladni za ocjenu utjecaja potrošnje za obranu na državni deficit, dug i neto rashode te povezane koncepte. Eurostat će u bliskoj suradnji s nacionalnim statističkim tijelima utvrditi postupak prikupljanja podataka. Polazna točka trebale bi biti kategorije klasifikacije COFOG-a za obranu, a istodobno treba uzeti u obzir definiciju NATO-a i zadržati mogućnost uklanjanja nepravilnosti koje bi se mogle pripisati razlikama u pojedinim sustavima godišnjeg izvješćivanja. Postupak prikupljanja podataka treba uskladiti s rokovima za izvješćivanje u okviru postupka u slučaju prekomjernog deficita.

(13) Osim toga, za neke ugovore za vojnu opremu koji su potpisani tijekom razdoblja aktivacije nacionalne klauzule o odstupanju isporuka se može izvršiti kasnije i tako utjecati na javne financije tek nakon razdoblja aktivacije te klauzule. Kako bi se ta mogućnost uzela u obzir, fleksibilnost odobrena nacionalnom klauzulom o odstupanju trebala bi se primjenjivati i na rashode za obranu koji se odnose na tu kasniju isporuku, pod uvjetom da su odgovarajući ugovori potpisani tijekom razdoblja aktivacije klauzule i da ta kasnija potrošnja za obranu ostaje u okviru prethodno navedenog ograničenja.

6 *Manual on sources and methods for the compilation of COFOG statistics — Classification of the Functions of Government (COFOG)* — izdanje 2019.

7 Uredba (EU) br. 549/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 174, 26.6.2013., str. 1.).

(14) Na rashode koji se financiraju zajmovima iz novog instrumenta Sigurnosno djelovanje za Europu (SAFE)[8] za jačanje europske obrambene industrije automatski bi se primjenjivala prethodno navedena fleksibilnost. U tu svrhu države članice izvješćivale bi Eurostat o svim rashodima za obranu koji su nastali u okviru instrumenta SAFE u kategorijama „obrambeni proizvodi" i „drugi proizvodi za obrambene svrhe" kako su definirani u prijedlogu uredbe o uspostavi instrumenta SAFE.

(15) Ovom Preporukom ne mijenjaju se definicije državnog deficita, duga i neto rashoda i povezani koncepti. Podatke na temelju tih koncepata Portugal treba prikupiti i navesti u skladu s uredbama (EU) 2024/1263, br. 479/2009 i br. 549/2013.

PREPORUČUJE:

1. U razdoblju 2025. – 2028. Portugalu se dopušta odstupanje od i premašivanje maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako su utvrđene u Preporuci Vijeća C/2025/641[9], ako neto rashodi koji premašuju te maksimalne stope rasta ne iznose više od:

   i. povećanja udjela rashoda za obranu u BDP-u od 2021.;

   ii. pod uvjetom da odstupanje koje premašuje maksimalne stope rasta neto rashoda ne premašuje 1,5 posto BDP-a.

2. Nakon 2028. Portugal još uvijek može odstupiti od i premašiti maksimalne stope rasta neto rashoda kako su utvrđene Preporukom Vijeća u skladu s člancima 17. ili 19. Uredbe (EU) 2024/1263 ako se neto rashodi koji premašuju te maksimalne stope rasta rashoda odnose na isporuku vojne opreme za koju je ugovor sklopljen prije kraja 2028. i ako su i dalje u okviru prethodno navedenog cjelokupnog ograničenja.

3. U skladu s člankom 22. stavkom 7. Uredbe (EU) 2024/1263, odstupanja od maksimalnih stopa rasta neto rashoda kako ih je utvrdilo Vijeće i koja su dopuštena ovom Preporukom neće se evidentirati kao dugovanja na kontrolnom računu Portugala.

4. Kako bi se osiguralo ispravno evidentiranje dodatnih rashoda, Portugal treba uključiti stvarne i planirane podatke o ukupnim rashodima za obranu (odjeljak 2. klasifikacije COFOG) i ulaganjima u obranu (odjeljak 2. P.51 klasifikacije COFOG) te svim rashodima koji se trebaju financirati zajmovima iz instrumenta SAFE koji nisu obuhvaćeni klasifikacijom COFOG-02:

   (a) za godine T-4, T-3, T-2 i T-1 (s tim da je godina T tekuća godina) u izvješćima Komisiji (Eurostatu) u skladu s Uredbom Vijeća (EU) br. 479/2009;

[8] Uredba Vijeća (EU) 2025/… o uspostavi sigurnosnih mjera za Europu (SAFE) putem Instrumenta za jačanje europske obrambene industrije.

[9] Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Portugala (SL C, C/2025/641, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/641/oj).

(b) za godine od 2021. do godine T (tekuća godina) u nacionalnim srednjoročnim strukturno-fiskalnim planovima i godišnjim izvješćima o napretku u skladu s člankom 11. stavkom 1., člankom 15. i člankom 21. stavkom 1. Uredbe (EU) 2024/1263;

(c) za godine T (tekuća godina) i T+1 u nacrtima proračunskih planova u skladu s Uredbom (EU) br. 472/2013.

Ova je Preporuka upućena Portugalu.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik/Predsjednica